

Læreplan i vg1 naturbruk

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 27. februar 2020 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2020

Om faget

Fagenes relevans og sentrale verdier

Vg1 naturbruk handler om å drive næring basert på naturressurser. Programfagene dreier seg om tradisjonelle og nye driftsformer innenfor norske og samiske næringer, inkludert reindrift, og skal legge grunnlag for sikker matproduksjon og for aktivitet og opplevelser med dyr og natur. Programfagene skal utvikle elevenes forståelse av samspillet mellom natur, samfunn og økonomi. De skal også utvikle elevenes forståelse av hva det innebærer å ta vare på og nyttiggjøre seg naturressurser på en bærekraftig måte. Vg1 naturbruk handler videre om hvordan man nyttiggjør seg naturressurser som en verdi i nåtid og framtid for arbeids- og samfunnslivet.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg1 naturbruk skal bidra til å skape forståelse for at mennesket er en del av naturen og har ansvar for å forvalte den i et langsiktig og bærekraftig perspektiv. Gjennom kritisk tenkning, medvirkning og praktiske arbeidsoppgaver skal elevene få øynene opp for muligheter og utfordringer innen naturbruk. I vg1 naturbruk skal elevene utforske, skape og bidra til engasjement og forståelse for naturbrukens betydning for kultur og identitet. Vg1 naturbruk skal bidra til å gi kunnskap om hvordan partene i arbeidslivet samarbeider for å utvikle et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Bærekraftig bruk av natur

Kjerneelementet bærekraftig bruk av natur handler om å nyttiggjøre seg naturressurser som grunnlag for matproduksjon og næringsvirksomhet. Bærekraftig bruk av natur omfatter naturtyper, arter og kretsløp og sammenhenger i naturen. Kjerneelementet innebærer videre det å handle på grunnlag av kunnskap om dyr og planters biologi og om naturens tålegrenser. Det dreier seg videre om hvordan dyrevelferd, dyre- og folkehelse, matsikkerhet og miljø kan ivaretas under ulike driftsformer.

Yrkesutøvelse

Kjerneelementet yrkesutøvelse handler om grunnleggende arbeidsoppgaver og yrkesfunksjoner i produksjon, drift, tjenesteyting, høsting og fangst. Kjerneelementet skal gi elevene erfaring med tradisjonelle og framtidsrettede driftsformer og teknologier. Det handler også om ansvarlighet, utholdenhet og håndlag i det praktiske arbeidet.

Næringsutvikling

Kjerneelementet næringsutvikling handler om å se muligheter for bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling. Det handler også om forståelse av sammenhenger mellom innsatsfaktorer og sluttresultater og å se hvordan teknologi bidrar til utvikling i næringene. Næringsutvikling handler videre om mangfoldet i naturbruksnæringene og deres avhengighet av lokale ressurser, lokale markeder og kompetanse i lokalt næringsliv.☒

Sikkerhet og kvalitet

Kjerneelementet sikkerhet og kvalitet handler om å ivareta egen og andres helse og sikkerhet. Dette omfatter arbeidsmiljø, kvalitet på produkter og tjenester, dyrevelferd og miljøhensyn knyttet til utførelsen av arbeidsoppgaver. Videre handler kjerneelementet om risikovurdering, kommunikasjon, samarbeid og krav til dokumentasjon. Det omfatter også sikkerhetsopplæring etter gjeldende standarder og regelverk i den enkelte produksjonen eller aktiviteten.☒

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg1 naturbruk handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om menneskets møte med naturen, om lokale næringer, tradisjon og kultur og hvordan dette bidrar til utvikling av identitet. Videre handler det om å gjøre valg som ivaretar helse og sikkerhet i ulike arbeidsoperasjoner, og om å bidra til folkehelsen gjennom helsefremmende produkter og tjenester fra naturbruksnæringene.

Demokrati og medborgerskap

I vg1 naturbruk handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å kunne møte et arbeids- og yrkesfellesskap og å kunne forstå og delta i samfunnsdebatten om natur, ressursbruk og forvaltning. Videre handler det om å øve opp evnen til å tenke kritisk og håndtere meningsbrytninger og å vise respekt og toleranse i møte med andre mennesker, kulturer og praksiser.

Bærekraftig utvikling

I vg1 naturbruk handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om miljøbevissthet og om klimaendringer, forurensning og tap av biologisk mangfold, som framtidens naturbrukere skal bidra til å motvirke. Videre dreier det seg om å vurdere miljøutfordringer i samarbeid med ulike næringsaktører. Det handler også om å utforske og ta i bruk relevant teknologi for å bidra til en bærekraftig utvikling.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg1 naturbruk innebærer å kunne forklare, begrunne synspunkter og kommunisere forståelig med kollegaer. Det innebærer også å kunne lytte til, presentere saker for og instruere ulike målgrupper. Muntlige ferdigheter handler dessuten om å kunne bruke fagspråk og samtale om og drøfte produksjoner og løsninger.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg1 naturbruk innebærer å kunne tilpasse tekster til ulike formål, sjangre, mottakere og medier. Det innebærer å kunne beskrive produkter og tjenester for kollegaer, brukere og kunder ved hjelp av fagspråk. Det vil også si å kunne dokumentere hva man gjør, og hva man har lært.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg1 naturbruk innebærer å kunne tilegne seg informasjon i trykte og digitale ressurser og bruke dette i praktisk arbeid, tjenesteyting eller produksjonsprosesser. Å kunne lese vil også si å kunne bruke fagspråk og utøve kildekritikk.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg1 naturbruk innebærer å kunne velge framgangsmåter, stille inn verktøy og apparater, beregne innsatsfaktorer og utbytte av prosesser. Det innebærer også å kunne finne, måle og vurdere økonomiske, biologiske, fysiske og kjemiske parametre. Videre vil det si å kunne sette opp og tolke tabeller og diagrammer. Å kunne gjøre overslag og bruke tallmateriale i faglig argumentasjon inngår også.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg1 naturbruk innebærer å kunne bruke digitale ressurser og hjelpemidler i en produksjon eller aktivitet. Det innebærer også å kunne samle data, være kritisk til kilder og bruke ulike analoge og digitale verktøy i diskusjoner og informasjonsutveksling. Videre innebærer det å kunne bruke digitale ressurser i navigasjon, styring av driftsprosesser og dokumentasjon.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering naturbasert produksjon og tjenesteyting

Kompetansemål etter naturbasert produksjon og tjenesteyting

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- stille planter basert på kunnskaper om artenes biologi og kretsløpene i naturen
- stille dyr eller fisk med respekt for etiske retningslinjer og kunnskaper om dyrevelferd, dyrehelse og artenes biologi
- utføre arbeidsoppgaver i ulike deler av verdikjeden basert på gjeldende regler og standarder
- klassifisere og presentere et utvalg av arter og materialer og velge materialer ut fra arbeidsoppdrag og materialenes egenskaper
- følge bruksanvisning og bruke manual for utstyr som benyttes i produksjonen, og foreta enkelt ettersyn, vedlikehold og enkle reparasjoner
- prøve ut driftsmetoder og vurdere dem opp mot tradisjon, etikk, kvalitetskrav og miljøkonsekvenser
- gjennomføre og dokumentere arbeid i samsvar med gjeldende bestemmelser for helse, miljø og sikkerhet og vurdere risiko
- velge og bruke analoge og digitale verktøy til planlegging og gjennomføring av arbeidsoppgaver
- foreta enkle beregninger av råvare- og materialforbruk, innsatsfaktorer og utbytte
- samle, tolke og bruke data tilknyttet arbeidsoppgaver i naturbruk og tolke kilder og observasjoner kritisk
- utføre enkel bearbeiding av råstoff
- gjøre rede for og vurdere hvordan partene i arbeidslivet samarbeider for å utvikle et bedre arbeidsliv

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Elevene viser og utvikler kompetanse i naturbasert produksjon og tjenesteyting når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i programfaget.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Læreren kan gi arbeidsoppgaver som dekker flere eller alle programfagene. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i naturbasert produksjon og tjenesteyting. Elevene skal

få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i programfaget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i naturbasert produksjon og tjenesteyting ved avslutningen av opplæringen i programfaget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin i programfaget på varierte måter. Med utgangspunkt i kompetansemålene skal læreren vurdere hvordan eleven viser forståelse, evne til refleksjon og kritisk tenkning, og hvordan eleven mestrer utfordringer og løser oppgaver i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i naturbasert produksjon og tjenesteyting basert på kompetansen elevene viser ved å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget faglig arbeid.

Elever som har opplæring på fartøy i vg1, må dokumentere at de har gjennomført grunnleggende sikkerhetsopplæring i tråd med krav fra Sjøfartsdirektoratet.

Kompetansemål og vurdering naturbasert næringsaktivitet

Kompetansemål etter naturbasert næringsaktivitet

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- reflektere over hvilke krav og forventninger som blir stilt til en profesjonell yrkesutøver knyttet til samhandling og deltakelse i samfunnsdebatten om natur, ressursbruk og forvaltning
- planlegge, gjennomføre og vurdere naturbaserte næringsaktiviteter og beskrive en tilhørende verdikjede
- utforske eksempler på lokal produkt- og næringsutvikling basert på teknologisk utvikling, lokale ressurser, kultur og tradisjon
- presentere næringsaktiviteter, produkter eller tjenester for ulike målgrupper
- drøfte hvordan naturbaserte produkter og tjenester kan utvikles innenfor rammen av bærekraftig utvikling og ressursforvaltning
- beskrive og vurdere likheter og forskjeller i yrkesutøvelsen i ulike typer naturbruk
- orientere seg i naturen ved hjelp av tradisjonelle og moderne metoder og hjelpemidler
- velge og bruke utstyr og bekledning etter situasjon, naturforhold og klima og utføre enkelt vedlikehold på utstyret

- vurdere risiko og utføre naturbaserte aktiviteter med hensyn til egen og andres sikkerhet
- utføre grunnleggende førstehjelp

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Elevene viser og utvikler kompetanse i naturbasert næringsaktivitet når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i programfaget.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Læreren kan gi arbeidsoppgaver som dekker flere eller alle programfagene. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i naturbasert næringsaktivitet. Elevene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i programfaget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i naturbasert næringsaktivitet ved avslutningen av opplæringen i programfaget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin i programfaget på varierte måter. Med utgangspunkt i kompetansemålene skal læreren vurdere hvordan eleven viser forståelse, evne til refleksjon og kritisk tenkning, og hvordan eleven mestrer utfordringer og løser oppgaver i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i naturbasert næringsaktivitet basert på kompetansen elevene viser ved å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget faglig arbeid.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Naturbasert produksjon og tjenesteyting: Eleven skal ha én standpunkt karakter.

Naturbasert næringsaktivitet: Eleven skal ha én standpunkt karakter.

Eksamen for elever

Naturbasert produksjon og tjenesteyting: Eleven skal ikke opp til eksamen.

Naturbasert næringsaktivitet: Eleven skal ikke opp til eksamen.

Eksamen for privatister

Naturbasert produksjon og tjenesteyting: Privatisten skal opp til én skriftlig eksamen i programfaget. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Naturbasert næringsaktivitet: Privatisten skal opp til én skriftlig eksamen i programfaget. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Produksjon og tjenesteyting og naturbasert næringsaktivitet: Privatisten skal opp til én tverrfaglig praktisk eksamen i disse felles programfagene. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.